

*Васалатій О.П., магістрант 1 року підготовки спеціальності «Менеджмент»
Вінницький інститут Університету «Україна»
Науковий керівник: Балахонова О.В., д.е.н., доцент,
професор кафедри економіки та менеджменту,
Вінницький інститут Університету «Україна»*

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ І МЕТОДИ МЕНЕДЖМЕНТУ

BASIC PRINCIPLES AND METHODS OF MANAGEMENT

Анотація. У статті розглянуто основні принципи і методи менеджменту. Досліджено, що основоположний принцип менеджменту полягає в забезпеченні прибутковості бізнесу, процвітанні підприємництва та максимумі добробуту персоналу фірми. Встановлено, що методи в менеджменті мають особливе значення, з їхньою допомогою відбувається взаємне збагачення його теорії та практики.

Ключові слова: менеджмент, принципи, методи, управління, модель, персонал

Abstract. The article describes the main principles and methods of management. The fundamental principle of management is to ensure profitability of the business prosperity of the enterprise and the maximum welfare of the staff of the firm. It is established that methods in management are of special importance, with their help, there is a mutual enrichment of its theory and practice.

Keywords: management, principles, methods, management model, staff

Постановка проблеми. В умовах ринкових відносин основне завдання, що стоїть перед будь-якою організацією полягає в отриманні прибутку. Ефективність управління безпосередньо залежить від того, які функції та методи менеджменту застосовуються в діяльності. Оптимально організувати діяльність дозволяють грамотно використані принципи і методи менеджменту. Утакому контексті помічаємо актуальність теми, що обумовлює її вибір.

Аналіз останніх публікацій. Зазначимо, що у теорії і практиці принципи виконують синтезуючу функцію. Науковець Г. Гегель з цього приводу зазначив: «Потреба знайти те, з чого слід починати, виглядає незначною порівняно з потребою знайти принцип, оскільки, як здається, лише це цікаво, в принципі полягає сама сутність» [2, с. 123-124]. Як відомо, принципи раціонального управління вперше було сформульовано основоположниками наукового менеджменту - Ф. Тейлором, Г. Емерсоном, А. Файодем.

Метою дослідження є аналіз та виявлення найбільш ефективних сучасних методів та принципів для управління підприємствами.

Вклад основного матеріалу. Методи менеджменту – це сукупність способів і прийомів впливу на колектив працівників та окремих виконавців з метою досягнення цілей організації та ефективного виконання її місії.

Методи менеджменту покликані забезпечити високу ефективність діяльності колективів, їх злагоджену роботу, сприяти максимальній мобілізації творчої активності кожного його члена, забезпечити своєчасну і дієву ліквідацію відхилень від накресленої програми дій. Методів менеджменту є дуже багато, але всіх їх можна класифікувати на такі три групи:

- економічні;
- організаційно-розпорядчі
- соціально-психологічні.

Основне призначення методів менеджменту в умовах ринкових відносин полягає в забезпеченні високої ефективності діяльності трудових колективів, їхньої чіткої,

рівномірної роботи, всебічної зацікавленості кожного працівника в досягненні найвищих результатів.

Менеджмент використовує різноманітні способи, підходи та прийоми, які дають можливість: упорядкувати, націлити (спрямувати) та ефективно організувати виконання притаманних йому функцій, процедур і операцій, необхідних для здійснення управлінського впливу. В сукупності способи здійснення управлінської діяльності, які застосовуються для визначення та досягнення її мети, виступають як методи менеджменту.

У загальноприйнятому розумінні методи – це способи (прийоми) цілеспрямованого впливу суб'єкта на об'єкт для досягнення поставленої мети. Усі методи управління використовуються в практичній діяльності керівником не як окремі, розрізнені й самостійні способи впливу, а як цілісна система взаємопов'язаних та взаємодіючих конкретних методів.

Метод – це те, завдяки чому можна отримати результат. Поняття методу менеджменту трактується двояко: як спосіб пізнання, дослідження об'єкта управління і як прийом, спосіб практичної управлінської діяльності.

Одним із найважливіших методів науки управління є вивчення узагальнення й поширення передового досвіду, в тому числі й досвіду управління в інших країнах. Ефективність застосування методів багато в чому залежить від кваліфікації кадрів, якості організації та стимулювання праці, зрілості та досконалості всіх інших елементів управління. Специфіка принципу як форми наукового пізнання полягає в його методологічній функції, у здатності бути засобом організації пізнавального процесу.

В управлінській практиці принципи дають змогу об'єднати елементи соціально-технічної системи (підприємства) в єдине ціле. Найважливіше значення в реалізації мети організації мають принципи менеджменту, які використовує у своїй діяльності управлінський персонал.

Основні принципи застосування методів менеджменту в умовах ринкових відносин такі:

- забезпечення рентабельності,
- самоокупності,
- господарської самостійності,
- моральної та матеріальної зацікавленості,
- конкурентноздатності продукції,
- зменшення витрат тощо.

Загальні принципи менеджменту мають відповідати таким вимогам: визначати загальні положення, властиві організаціям різних типів і видів; відповідати законам розвитку природи, суспільства і бізнесу; об'єктивно відображати сутність явищ і реальних процесів управління організацією; бути визнаними суспільством. Основоположний принцип менеджменту – забезпечення прибутковості бізнесу, процвітання підприємництва і максимум добробуту персоналу фірми.

Головні принципи менеджменту, розроблені школою наукового менеджменту і класичною адміністративною школою.

До сучасних принципів менеджменту можна віднести такі: пріоритет споживача, надійне обслуговування, швидкість і зручність; висока якість; доступні ціни; опора на загальнолюдські цінності; моральність; допомога іншим підприємцям у досягненні успіху; високі стандарти діяльності; орієнтація на перспективу розвитку, розширення сфери бізнесу, підприємництва, підвищення стандартів діяльності; орієнтація на кінцеві результати діяльності; прагнення до нововведень; збереження духу новаторства, незважаючи на лідерство в даний момент; усвідомлена відповідальність за результати справи фірми; уміння викликати і підтримати ентузіазм персоналу фірми; розвиток усього кращого в людях, їхніх умінь, творчих здібностей та ін.

У принципах менеджменту узагальнено, з одного боку, пізнані закони і закономірності, з іншого – досвід управління, який виправдав себе. Вони визначають спосіб діяльності, взаємодії і виступають правилами, нормами управлінської діяльності.

Принципи управління похідні від загальних законів і відображають відносини, згідно з яким має створюватися, функціонувати та розвиватися система управління. Ігнорування принципів може створювати в управлінні ситуацію, яка в кінцевому підсумку може призвести до невдач в управлінській діяльності. Тому знання й урахування принципів у практичній діяльності є найважливішою умовою ефективного управління.

Загальні принципи менеджменту мають відповідати таким вимогам:

- визначати загальні положення, властиві організаціям різних типів і видів;
- відповідати законам розвитку природи, суспільства і бізнесу;
- об'єктивно відображати сутність явищ і реальних процесів управління організацією;
- бути визнаними суспільством.

Відмітимо, що основоположний принцип менеджменту – забезпечення прибутковості бізнесу, процвітання підприємництва і максимум добробуту персоналу фірми.

До характерних принципів менеджменту належать такі:

- децентралізації управління фірмою з метою забезпечення тісного співробітництва органічно взаємодіючих структурних елементів, наділених широкою самостійністю; зростання чисельності працівників, що залучаються до вироблення управлінських рішень;
- ототожнення працівників із фірмою, її інтересами і принципами, кожний працівник – це «людина фірми»;
- підвищення готовності кожного до інновацій, динамічного оновлення продукції;
- постійне навчання персоналу в процесі діяльності підприємства;
- постійний пошук альтернативних варіантів діяльності фірми; використання нестандартних режимів роботи персоналу з гнучкими параметрами;
- застосування нових способів стимулювання праці й новаторства, орієнтованих на індивідуальні, групові, соціальні потреби; здійснення програм довгострокового професійного, посадового розвитку ключових груп працівників, включно з плануванням кар'єри та ін.;
- активне формування нового мислення персоналу з орієнтацією на динамічні, швидкі зміни в характері й масштабах діяльності фірм;
- підприємницький стиль роботи, здатний вчасно помітити зміни в тенденціях розвитку ринку;
- активне використання ідей удосконалення продукції, робіт і послуг фірм-споживачів;
- опора на систему гнучкого лідерства серед персоналу й особисті контакти працівників з навколишнім середовищем фірми;
- підкреслена й підкріплена практичними діями постійна і цілеспрямована підтримка індивідуальної ініціативи працівників фірми й організацій, що з нею співробітничать.

Причини кризи багатьох великих і успішно діючих корпорацій найчастіше полягають не в тому, що якість функцій менеджменту підприємства виконуються не так, як потрібно, навіть не в допущених помилках. У більшості випадків усе робилося правильно, але – безрезультатно, тобто виникає ситуація, коли дії і результат не узгоджуються. За таких обставин причина кризи полягає в застарілості головних принципів і положень, на основі яких створювалася організація і здійснювалося управління нею. Основу побудови й управління сучасною підприємницькою організацією складають принципи бізнесу, які, по-перше, визначають організаційну поведінку, рішення, що приймаються, оцінку результатів діяльності. По-друге, формують уявлення про ринки споживачів, про конкурентів, про технологію та зміни їх, про переваги і слабкі

місця компанії, про джерела її прибутків. Наявність адекватних і ефективних принципів бізнесу приводить до відмінних результатів.

Усі методи управління використовуються в практичній діяльності керівником не як окремі, розрізнені й самостійні способи впливу, а як цілісна система взаємопов'язаних та взаємодіючих конкретних методів. Методи в менеджменті мають особливе значення, з їхньою допомогою відбувається взаємне збагачення його теорії та практики. У них у конкретній формі, адаптованій до реальних ситуацій бізнесу, виражається сутність його принципів.

Висновки. Узагальнюючи, можна констатувати, що управління здійснюється за допомогою основних вихідних положень, правил, які називаються принципами менеджменту, якими керуються керуючі органи. У них відбивається дія об'єктивних законів та практика управління, а також визначаються вимоги до конкретної системи, структурою організації менеджменту.

Крім того, мають особливе значення методи в менеджменті, так як з їхньою допомогою відбувається взаємне збагачення його теорії та практики.

Список використаних джерел

1. Мостенська Т. Л., Луцький М. Г., Ільєнко О. В., Новак В. О. Менеджмент. Підручник. – 2-ге видання. – К.: Кондор-Видавництво, 2012. – 758 с.

2. Стратегічне управління: навч. посіб. / В. І. Щелкунов, В. М. Загорулько, С. М. Подреза та ін. – К.: НАУ, 2012. – 352 с.

3. Скібіцька Л. І., Щелкунов В. І., Сівашенко Т. В., Чічкан-Хліповка Ю. М. Офісний менеджмент: навч. посібник для студентів економ. вузів. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 560 с.

4. Бусигін А. В. Ефективний менеджмент: курс лекцій / А. В. Бусигін. Випуск 3. – М.: Ельф К, 2006. – 236 с.